

TORIL B. LYGSTAD • EDEL MONSEN

ÅRJELSAEMIEN: TONE MARIE LARSEN JIH MAJA LISA KAPPFJELL

VOENINE 2

ÅRJELSAEMIEN

AAMHTESGÆRJAH 3.-4. DALTESASSE

ČalliidLágádus

ČálliidLágádus – TjællijjBerteme – ForfatternesForlag
Pb 140, NOV-9735:n Kárášjohka/Karasjok
Fanasgieddi, NOV-9845:n Jeanoe-Tana

post@forfatternesforlag.org
post@authorspublisher.org

Nehtebovre – Nettbokhandel:
www.gavpi.org

Daam bæjhkohtsem aajehtsvierhkielaaken
njoelkedassh vaarjelieh. Bæjhkohtæjjaj
jïh reakta-aajhteri leah sjiere reaktah dan
bæjhkohtæmman. Ij leah dellie luhpie
daehtie gærjeste jieniedehtedh jallh nåhtadidh
jeatjah vuekiej mietie goh laake buerkeste.

Gærja lea boelhke learoevierhtieraajroste
man nomme *Vaerine*, *Vaegkine jïh Voenine*¹,
mij dan faagese dorjesovveme *Saemiengiele
mubpine gieline*, 1.-10. daltesidie. Lissine daejtie
12 learoegærjide aaj lohkehtæjjabihkedasse
jïh giielelierehtallemespielh bætieh, mejtie
ČálliidLágádusen nehtebielesne gaavna.

Learoevierhtietjællijh lægan ČálliidLágádusen
redaktöörine Heidi Guttorm Einarsenie
ektesne noerhtesaemien learoevierhtieh
dorjeme. Learoevierhtide jis gærjine
ČálliidLágádusen hammoeædjine
Britt Hanseninie ektesne dorjeme.

¹ Voene leses og forstås som *bygd* i dagens sørsamisk jfr.
Bergsland/Magga, men *voene* betyr også *fjord* jfr. Vaapsten
voene om Vefsnfjorden på Helgeland i Nordland. Vi har
valgt å bruke *voene* om fjord i dette læreverket.

*Saemiedigkie Nöörjesne lea beetnehvierhtiej-
gumie dåårjeme.*

©ČálliidLágádus jaepien 2020
Hammoedæjja: Britt Hansen, ČálliidLágádus
Diedtelamme: Interface Media
ISBN 978-82-8263-372-7

**Åniedimmieh: b - bijjie/bijjemes, v- vuelie/
vööjemes, gu -gárroeh, o- áelkies, gs - gaskoeh**

GUVVIEH:

Edel Monsen: 2-3, 4gs, 10, 28, 29, 31, 35, 39,
41v, 46, 48gu jïh vo

Toril Lyngstad: ávtesæjroeh onne guvvieh, 4v,
11, 13, 15, 16, 17, 19, 25, 41 (golme bijjemes),
48b

Irene Lyngstad: ávtesæjroeh áejvieguvvie

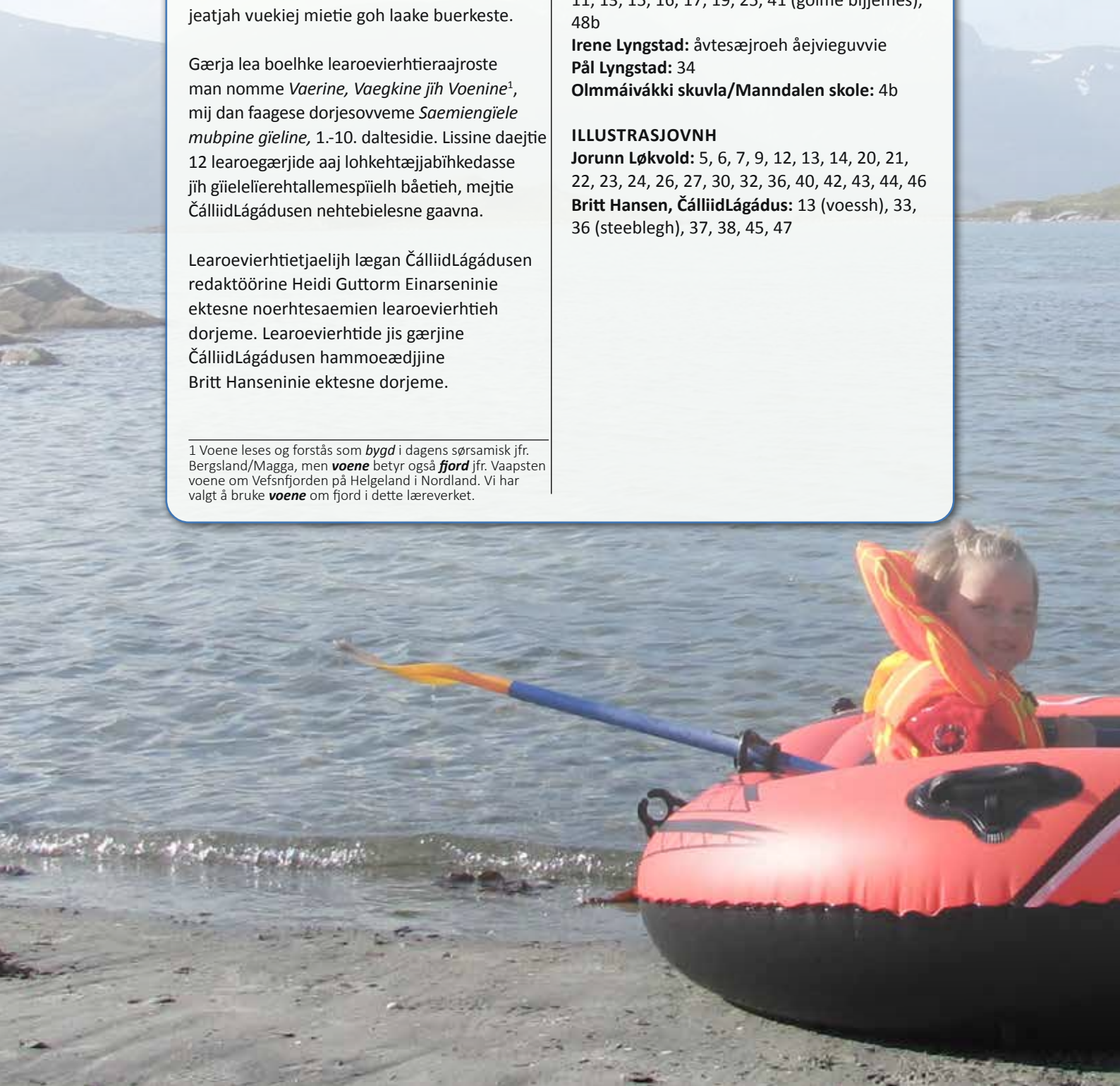
Pål Lyngstad: 34

Olmáivákki skuvla/Mannalden skole: 4b

ILLUSTRASJOVNH

Jorunn Løkvold: 5, 6, 7, 9, 12, 13, 14, 20, 21,
22, 23, 24, 26, 27, 30, 32, 36, 40, 42, 43, 44, 46

Britt Hansen, ČálliidLágádus: 13 (voessh), 33,
36 (steeblegh), 37, 38, 45, 47

Ávtebaakoe – Forord

Voenine 2 er en del av læremiddelpakken *Vaerine, vaegkine jïh voenine* som er et praktisk og temabasert undervisningsopplegg for elever med samisk som andrespråk i grunnskolen. Dette heftet dekker temaet kyst og er skrevet for deg som går på 3.-4. årstrinn.

I *Voenine 2* får du være med en gruppe elever fra Olmmáiváikki skuvla/ Manddalen skole som skal ha uteskole ved sjøen. Gjennom deres opplevelser og aktiviteter får du lære om sjøsamisk kultur. Du får blant annet lære samiske stedsnavn, naturbetegnelser og navn på planter, fisk og fugler ved kysten. Du vil også kjenne igjen og få repetere noen av temaene fra *Voenine 1* dersom du har jobbet med dette heftet tidligere.

Heftet inneholder ulike typer tekster, sanger og varierte arbeidsoppgaver. Tekstene og oppgavene er laget med tanke på at dere elever har ulike forkunnskaper:

- oppgaver og tekster som alle bør greie
- litt vanskeligere; for samisk 2-elever og eventuelt de eldste samisk 3-elevne
- utfordring; for samisk 1-elever og eventuelt de eldste samisk 2-elevne

I læremiddelpakken inngår en fyldig lærerveiledning, og vi jobber også med å få publisert mye spennende tilleggsmateriell. Eksempelvis kan vi nevne kort, spill og plansjer, som kan bidra til å skape variasjon i undervisninga. Dette vil komme på forlagets nettside.

Vi håper at heftet kan bidra til mange spennende og lærerike samisktimer både inne i klasserommet og ute i naturen.

Edel Monsen

Toril B. Lyngstad

Takk til ...

Takk til oversetterne og deres team som har tilrettelagt og oversatt den nordsamiske utgaven til sørsamisk. Det har vært spennende og lærerikt å samarbeide med dere.

Takk til Jorunn Løkvold, som har satt sitt preg på læreverket med sine fine illustrasjoner.

Takk til alle dere andre som på ulikt vis har vært med på å forme *Vaerine, vaegkine jïh voenine*: elever, foreldre og kollegaer på Olmmáiváikki skuvla/ Manddalen skole, Giellasiida - Samisk Språksenter i Olmmáivággi/Manddalen, Gáivuona suohkan/Kåfjord kommune, Åge B. Pedersen, Idar Pedersen, Ingrid Johansen og Torleif Lyngstad.

Og sist men ikke minst: Takk til våre tålmodige familier.

LEAROEULMIEH/Læringsmål

- Kunne lese og skrive ord, korte setninger og enkel tekst
- Kunne fortelle hva som finnes på leirplassen
- Kunne fortelle hva du har i sekken
- Kunne fortelle hva du kan finne i fjæra
- Kunne ordene for *fugl, fisk, naust, båt, skjell* og *hjell*
- Kunne navngi minst tre saltvannsfisker
- Kunne navngi minst tre sjøfugler
- Kunne navngi minst tre typer skjell
- Kunne noen samiske naturbetegnelser
- Kunne noen samiske stedsnavn
- Kunne sangen *Mearoengueliej bijre laavlodh*

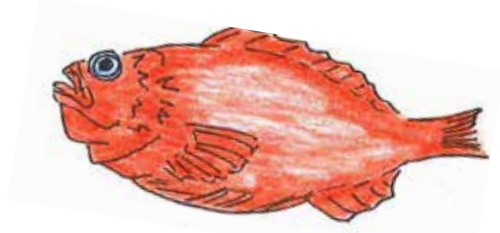
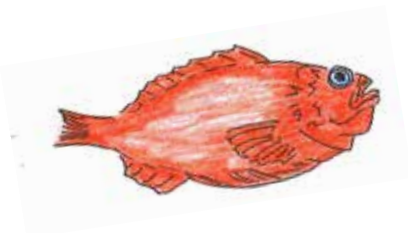
Feavrosne

I fjæra

Soptsesth mah guvvesne.
Fortell hva som er på bildet.

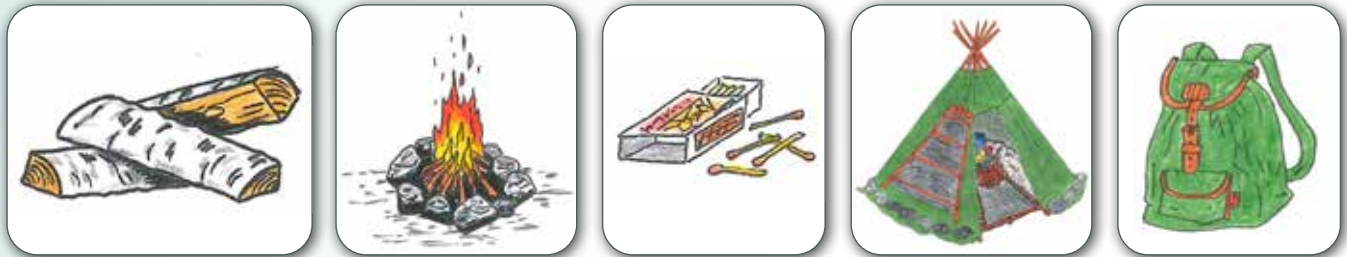
Guvvesne leah ...
På bildet er det ...

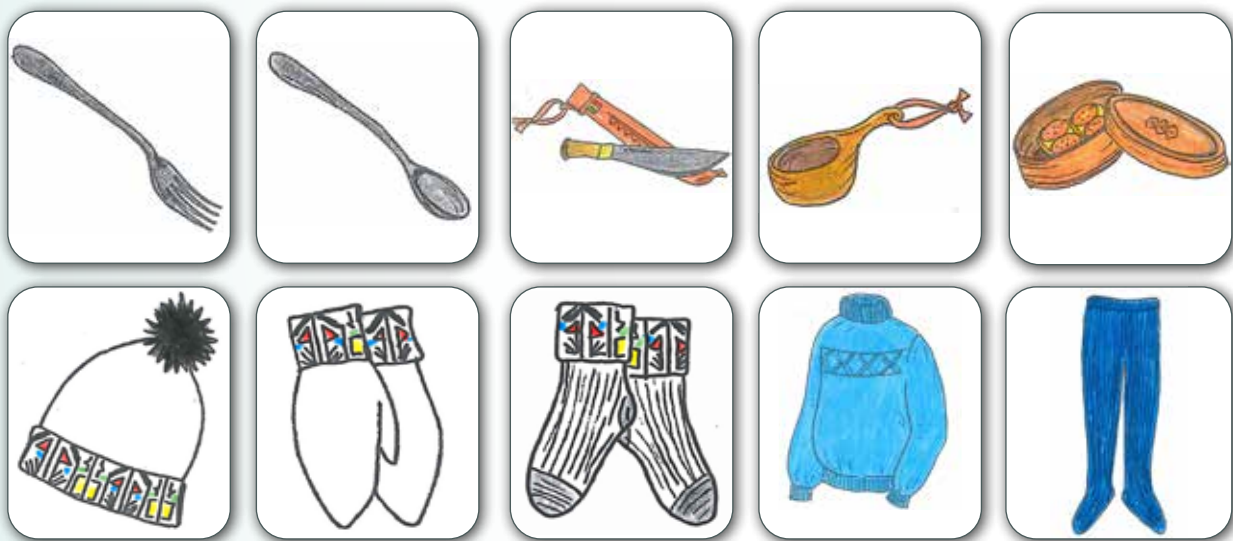
Gåetiebealesne

På leirplassen

Voessen sisnie

I sekken

Feavrosne

I fjæra

IKTH VIELIE JIEHTIEJIBIE JÏH ORRE BAAKOEH LÏERIJIBIE:

Vi repeterer og lærer nye ord:

Gåetiebealesne

På leirplassen

Voessen sisnie

I sekken

Feavrosne

I fjæra

ALFABEETE

Aa Bb Dd Ee

Ff Gg Hh Ii Iï

Jj Kk Ll Mm

Nn Oo Pp Rr

Ss Tt Uu Vv

Yy Ææ Öö Åå

DIFTÅNNGH

aa – ae – ee – öö – yö – åå – ie – ie – ea – ue – oe – ua – åe – åa

Gielen tjojenassh

Språkets lyder

a â aa ae b d e ea ee f g h iï î ie ie j k l m n ng nj o oe p r
s sj t tj ts u ua ue v y yö æ ææ öö å åå åe åå

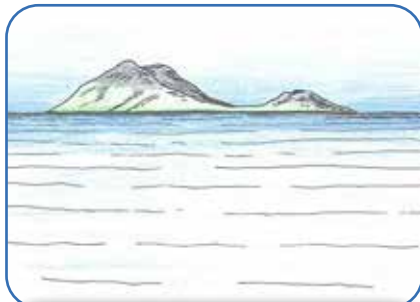

Eatnemenlahtesh

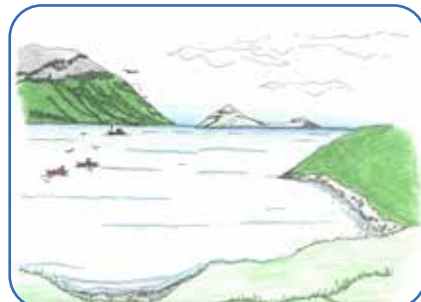
Naturbetegnelser

mehkie

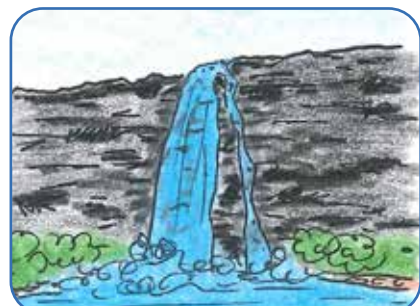
mearoe

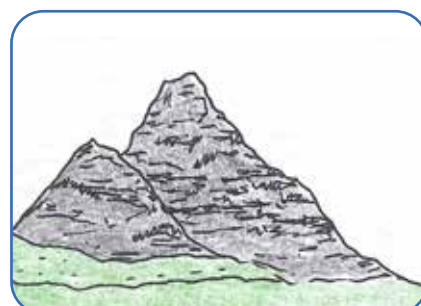
voene

johke

gertjie

vaerie

1. Sijjenommmh

Stedsnavn

Saemien sijjenommmh
årjelsaemien dajvesne

Samiske stedsnavn i sørsamisk
område

Vaapsten voene

Åarjelvaerie

Dåasan mehkie

Njueniesvaerie

Nåavmesjenjaelmie

Datne naan saemien sijjenommmh
mahtah? Tjaelieh dejtie.

Kan du noen samiske stedsnavn? Skriv dem.

2. Eatnemenlahtesh

Naturbetegnelser

a) Veedtjh eatnemenlahteside bokstaavemujvien sistie.

Finn naturbetegnelser i bokstavrotet.

F	G	J	Æ	Æ	K	L	H	I	G
E	Ö	F	E	A	V	R	O	E	E
A	E	Ö	J	O	H	K	E	Æ	R
V	M	E	A	R	O	E	I	E	T
R	A	V	V	O	E	N	E	E	J
O	G	G	E	R	T	J	I	E	I
E	K	V	A	E	R	I	E	ï	E
G	H	L	K	Æ	Æ	ï	ï	E	R

Tjaelieh baakoeh.

Skriv ordene.

b) Lohkh raajesidie. Magkeres raajesh ektese govlesuvvieh?

Les setningene. Hvilke setninger hører sammen?

Jijnjh skaaltjoeh feavrosne.

Mijjeh voenesne göölijibie.

Mijjeh libie mearosne.

Vi er på sjøen.

Det er mange skjell i fjæra.

Vi pleier å fiske på fjorden.

3. Gåetiebealesne

På leirplassen

Mah gåetiebealesne? Tjaelieh raajesh!

Hva finnes på leirplassen? Skriv setninger!

a) Dievhtieh baakoejgumie.

Sett inn ord.

1. Gåetiebealesne lea _____.
2. Gåetiebealesne lea _____.
3. Gåetiebealesne lea _____.
4. Gåetiebealesne leah _____.
5. Gåetiebealesne leah _____.

b) Tjaelieh raajesh.

Skriv setninger.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

4. Gåetiebealesne

På leirplassen

Mij riektes tjaelemevuekie?

Datne viehkiem tjijhtjedinie sæjrosne gaavnh.

Hva er riktig skrivemåte? Du finner hjelp på side sju.

1. bæhtoe
2. bahta

1. såarah
2. soarah

1. låavthgåetie
2. loavthgoatie

1. dälle/dolle/dalle
2. dælle

1. voesse
2. vuesse

1. gierkie
2. gïerkie

5. Maam miehtjieskuvlesne darjoejibie?

Hva gjør vi på uteskolen?

1. Mijjeh låavthgåetiem tseegkijibie.
2. Mijjeh bruvsem jovkijibie jïh sjokolaadem byöpmedibie.
3. Manne voenem sovkem.
4. Mijjeh sælhtiegaedtiebealesne stååkedibie.

6. Voessen sisnie

I sekken

Vuajnah mah voessen sisnie? Tjaelieh baakojde.

Ser du hva som er i sekken? Skriv ordene.

7. Mov leah

Jeg har

a) Tjaelieh mah dov voessen sisnie.

Skriv hva du har i sekken.

1. Mov leah _____ jäh _____ voessen sisnie.
2. Mov leah _____ jäh _____ voessen sisnie.
3. Mov leah _____ jäh _____ voessen sisnie.

b) Tjaelieh jijtje raajesh.

Skriv selv setninger.

1. _____
2. _____
3. _____

8. Mij raajesidie reaktoe?

Hvilken setning er riktig?

Lohkh raajesidie jñh vuartesjh guvviem.
Biejh sievem guvveste riektes raajesasse.

Les setningene og se på bildet. Sett strek fra bildet til riktig setning.

Manne laejpiem byöpmedem.
Manne sjokolaadem byöpmedem.
Manne goervem byöpmedem.

Manne voessen sisnie åaram.
Manne låavthgåetesne åaram.
Manne vñhtsesne åaram.

Manne lyjhkem laavlodh.
Manne lyjhkem sovkedh.
Manne lyjhkem stååkedidh.

Manne bijjene vaeresne.
Manne saelhtiegaedtiebealesne.
Manne vaegkesne.

Mov Leah vaanhtsh voessen sisnie.
Mov lea tjohpe voessen sisnie.
Mov Leah steeblegh voessen sisnie.

Miehtjieskuvle saelhtiegaedtiebealesne

Mijjeh miehtjieskuvlesne.

Miehtjieskuvle lea saelhtiegaedtiebealesne.

Sööfen voessen sisnie leah goervh, beapmoeborhtje, sjokolaade, nejpie jih åeremevoesse.

– Manne goervem byöpmedem, Helga jeahta.

– Manne låavthgåetesne åaram, Aksel jeahta.

– Manne lyjhkem håagkodh, Håvard jeahta.

– Luste saelhtiegaedtiebealesne stååkedidh, Marielle jeahta.

BAAKOEH

voene – fjord

manne byöpmedem – jeg spiser

miehtjieskuvle – uteskole

manne lyjhkem – jeg liker

saelhtiegaedtiebealesne – ved sjøen

manne åaram – jeg sover

voessen sisnie lea/leah – i sekken er det

håagkodh – å fiske

Miehtjieskuvle saelhtiegaedtiebealesne

Tjaktje. Skuvle lea aalkeme. Tjaebpies vearelde, raaktan geasedh. Saemienmaanah leah miehtjieskuvlesne. Miehtjieskuvle lea loektesne, saelhtiegaedtiebealesne.

Mijjeh låavthgåetide tseegkijibie jïh dållem biejjibie.

Mijjen leah jïjnïh låavthgåetieh mealtan.

Sööfen voessen sisnie leah goervh, sjokolaade, beapmoeborhtje, nejpïe, vaarjoeh jïh åeremevoesse.

– Manne lyjhkem goervem byöpmedidh, Helga jeahta.

– Manne lyjhkem åeremevoessesne låavthgåetesne åeredh, Aksel jeahta.

– Luste hov saelhtiegaedtiebealesne stååkedidh, Marielle jeahta.

– Manne lyjhkem håagkodh. Dïhte dan luste, Håvard jeahta.

Gaajhkesch dovnesch aavoedieh miehtjieskuvlese båtedh.

BAAKOEH

tjaebpies vearelde – *fint vær*

lea aalkeme – *har begynt*

loekte – *bukt*

saelhtiegaedtiebealesne – *ved sjøen*

låavthgåetieh tseegkedh – *å sette opp lavvoer*

gåetiebeala – *leirplass*

voessen sisnie – *1 sekken*

lyjhkedh – *å like*

byöpmedidh – *å spise*

åeredh – *å sove*

stååkedidh – *å leke*

håagkodh – *å fiske med stang*

gaajhkesch dovnesch aavoedieh – *alle sammen gleder seg*

BAAKOEH

tjaebpies vearelde, raaktan geasedh
– *pent vær, nesten sommerlig*
loekte – *bukt*
lea aalkeme – *har begynt*
saelhtiegaedtiebealesne – *ved sjøen*
låavthgætieh tseegkedh – *å sette opp lavvoer*
gætiebealesne – *på leirplassen*
jijtse – *egen*
voessen sisnie – *I sekken*
lyjhkedh – *å like*
byöpmedidh – *å spise*
åeredh – *å sove*
dåeriedidh – *bli med*
iktegisth – *alltid*
stååkedidh – *å leke*
daamtaj – *ofte*
gaavnedh – *å finne*
håagkodh – *å fiske*
gaajhkesch dovnesch aavoedieh – *alle sammen gleder seg*

Miehtjieskuvle saelhtiegaedtiebealesne

Tjaktje. Skuvle lea aalkeme.

Tjaebpies vearelde, raaktan geasedh.

Saemien maanah leah miehtjieskuvlesne.

Miehtjieskuvle lea loektesne,
saelhtiegaedtiebealesne. Daesnie feavroe
jih stoerre johke eevre lühke.

Mijjeh låavthgætide tseegkijibie jih
dållem biejjibie. Mijjen leah jijnjh
låavthgætieh mealtan, fierhten klaassen lea
jijtse låavthgætie. Jijnjh voesh dennie
låavth-gåetesne.

3. klaassen learohkh miehtjieskuvlen bijre
soptsestellieh.

– Mov lea stoerre voesse mealtan, Sööfe jeahta.
Sööfen voessen sisnie leah goervh,
beapmoeborhtje, sjokolaade, nejpje, vaarjoeh jih
åeremevoesse.

– Manne lyjhkem goervh byöpmedidh, Helga jeahta.

– Manne lyjhkem åeremevoessesne låavthgætiese åeredh,
Aksel jeahta. Manne daamtaj aehtjiem bæjjese vaaran dåeredem.

– Luste hov saelhtiegaedtiebealesne stååkedidh, Marielle jeahta.

Manne iktegisth tjaebpies skaaltjoeh gaavnem.

– Manne lyjhkem håagkodh. Dichte dan luste, Håvard jeahta.

Gaajhkesch dovnesch aavoedieh miehtjieskuvlese båetedh.

9. Lohkeme j̄ih tjaeleme

Lesing og skiving

Lohkh tekstem *Miehtjieskuvle saelhtiegaedtiebealesne*. Ohtsedh vaestedassh.

Les teksten *Miehtjieskuvle saelhtiegaedtiebealesne* og finn svarene.

Dievhtieh baakoejgumie mah f̄aatesieh. Vaestedh saemien.

Fyll inn ordene som mangler. Svar på samisk.

1. Miehtjieskuvle lea _____.
2. Sööfen voessen sisnie Leah _____
_____.
3. Luste stååkedidh _____, Marielle jeahta.

Vaestedh saemien.

Svar på samisk.

4. Hvordan er været ved fjorden? _____.
5. Hva liker Helga å spise? _____.
6. Hva liker Håvard å gjøre? _____.

Vaestedh saemien.

Svar på samisk.

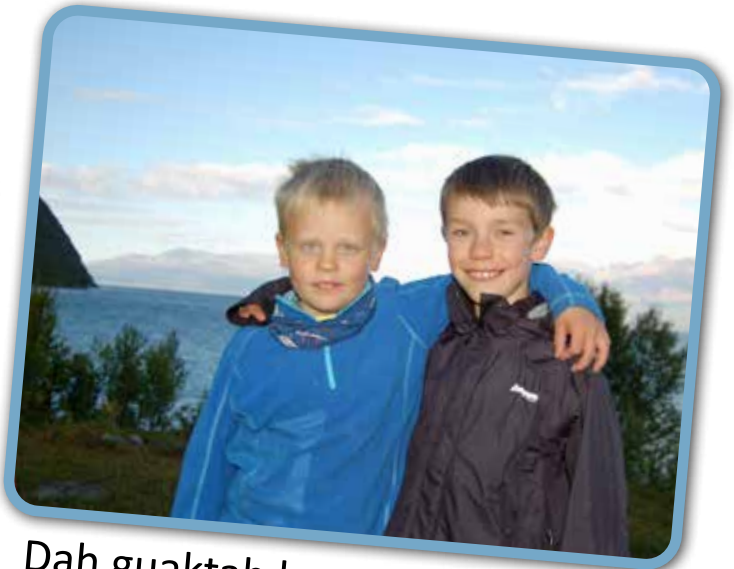
7. Gusnie gåetie? _____.
8. Gåabph Aksel aehtjiem dåarede? _____.
9. Maam Marielle iktegisth feavrosne gaavna? _____.

Saelhtiegaedtiebealesne

Bahtje låavthgætiej bealesne.

Dah guaktah buerie voelpetjh.

Vihntse saelhtiegaedtiebealesne.

Maanah saelhtiegaedtiebealesne stâakedieh.

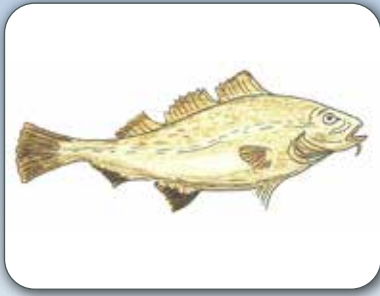
Niejte stââgketjem gaavneme.

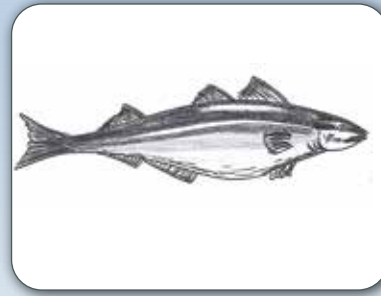
Kraabpa lea ruhtjehke.

MEAROENGUELIEH

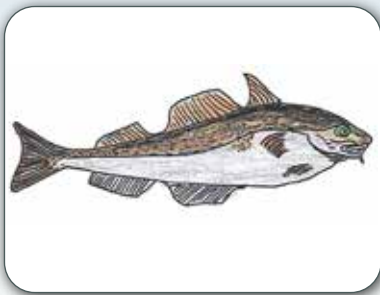
SALTVANNSFISKER

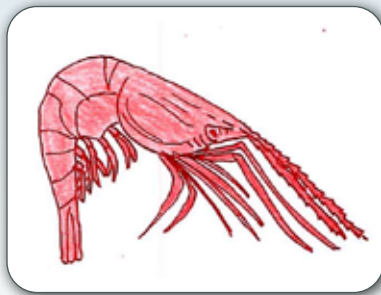
dåaske
torsk

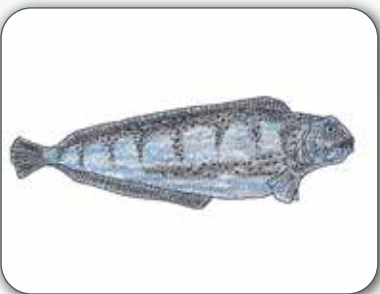
saejtie
sei

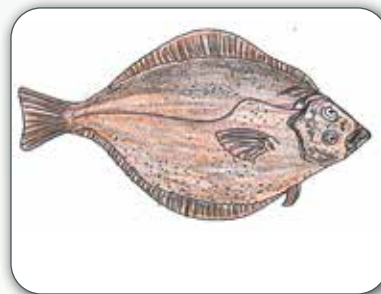
jávsoe¹
hyse

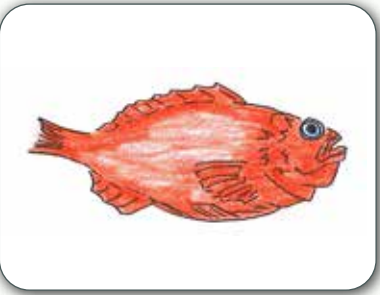
reeke
reke

staajnere²
steinbit

kveajhta
kveite

uvrie
uer

siltie
sild

¹ kálja, hyjse

² steejnere, steejnebieksije

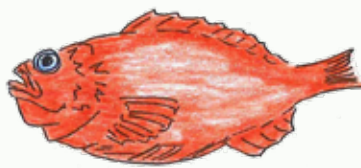
10. Mearoenguelieh

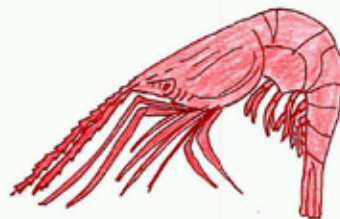
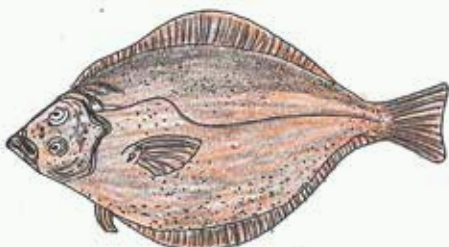
Saltvannsfisker

Magkeres guelieh? Tjælieh sæmien jïh daaroen.

Hvilke saltvannsfisker er dette? Skriv på samisk og norsk.

Mearoengueliej bijre laavlodh

Manne stoerre kraevies saejtie leam,
jih saelhtesne leam reakadamme.
No-no-no-non-go, no-no-no-non-go,
no-no-no-no-no-non-go.

Manne storre rutjkes dâaske leam,
jih Vaapsten voenesne reakadamme.
No-no-no-non-go, no-no-no-non-go,
no-no-no-no-no-non-go.

Manne onne rööpses uvrie leam,
jih Raanen voenesne reakadamme.
No-no-no-non-go, no-no-no-non-go,
no-no-no-no-no-non-go.

Manne onne silpe siltie leam,
jih Dâasan voenesne reakadamme.
No-no-no-non-go, no-no-no-non-go,
no-no-no-no-no-non-go.

Manne gaajeh stoerre kvejhta leam,
jih Briennesne leam reakadamme.
No-no-no-non-go, no-no-no-non-go,
no-no-no-no-no-non-go.

Manne stoerre buajhtehks staajnere,
jih Siebnesne leam reakadamme.
No-no-no-non-go, no-no-no-non-go,
no-no-no-no-no-non-go.

Vuelie: fraanske aerpielaavome, En ekte lofottorsk jeg er/Torskevisa
Tekste: Thorbjørn Egner
Jarkoestæjja: Maja Lisa Kappfjell

BAAKOEH

saejtie – sei

Vaapsten voene – Vefsenfjorden

uvrie – uer

Raanen voene – Ranfjorden

siltie – sild

Dâasan voene – Tosenfjorden

kvejhta – kveite

Brienne – Brønnøysund

staajnere – steinbit

Siebne – Sømna

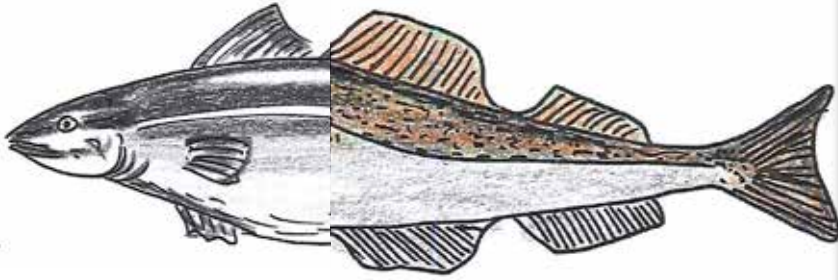

11. Rovnegs guelieh

Rare fisker

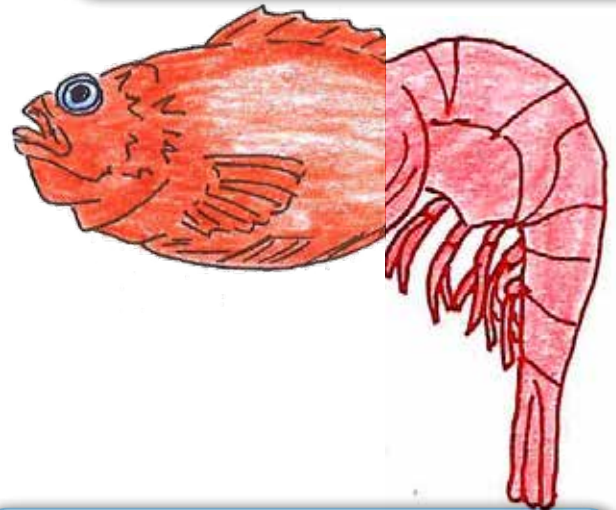
Magkeres guelieh? Tjaelieh saemien jih daaroen!

Hva slags fisker er dette? Skriv på samisk og norsk!

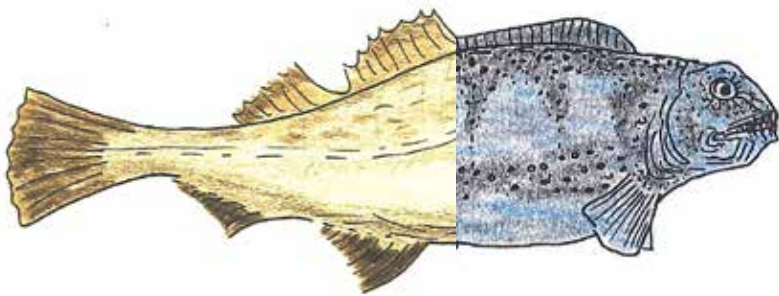

Four horizontal lines for writing.

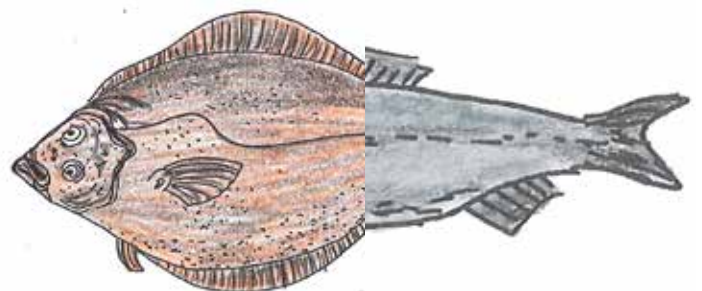
Four horizontal lines for writing.

Four horizontal lines for writing.

Four horizontal lines for writing.

12. Mearoenguelieh

Saltvannsfisker

Dievhtieh baakoejgumie mah fååtesieh.

Fyll inn ordene som mangler.

Manne stoere kraevies _____.

Manne stoerre rutjkes _____.

Manne onne rööpses _____.

Manne onne silpe _____.

Manne ålvoes stoerre _____.

Manne stoerrebaehkie _____.

Maahtah raajesh tjaeledh? Voejhkelh jijtje!

Kan du skrive setninger? Prøv sjøl!

Two horizontal lines for writing answers.

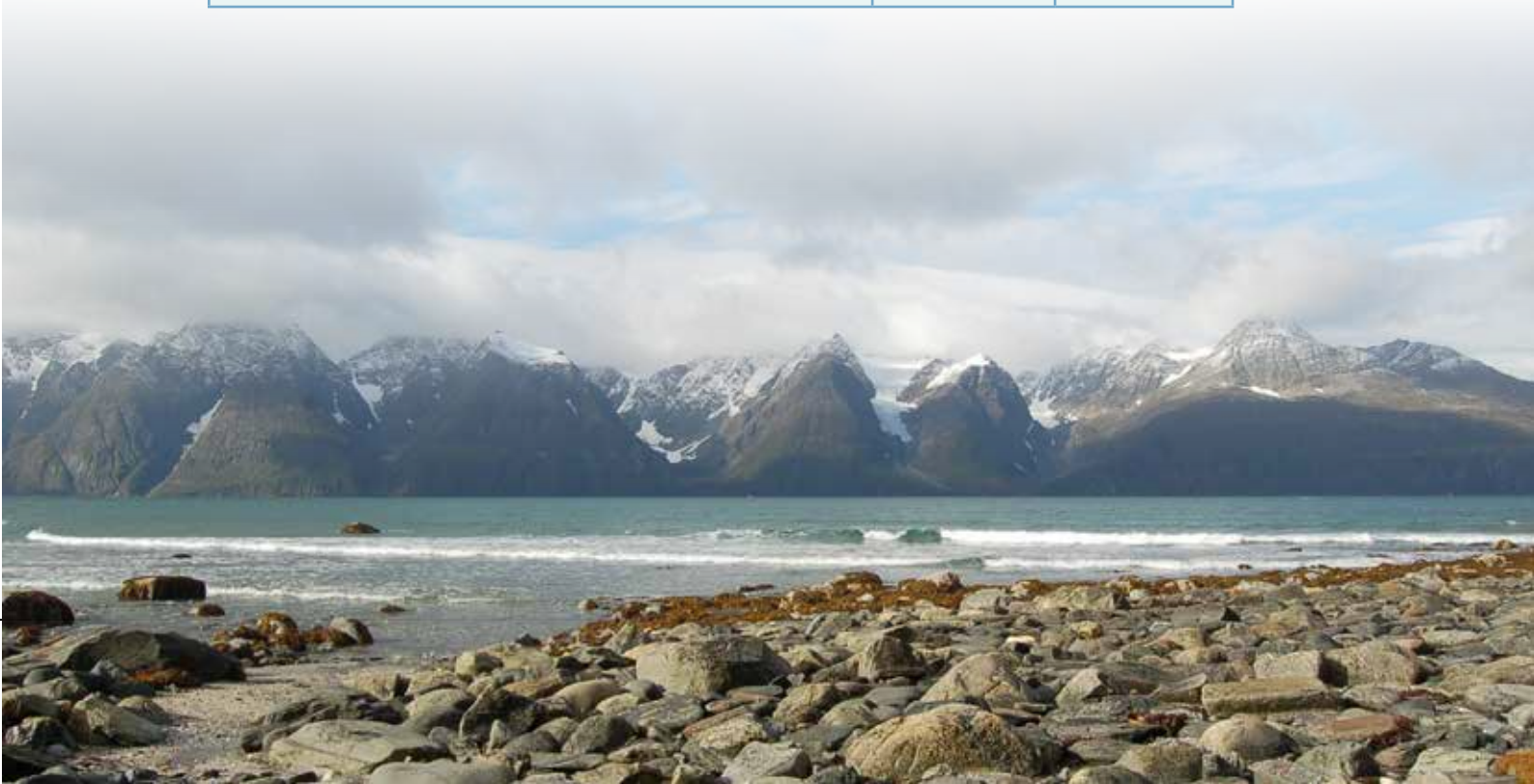
13. Saatnan jallh b  ajhtode?

Riktig eller galt?

Biejh x r  ektes raajrose. Datne tekstesne vaestiedassh gaavnh.

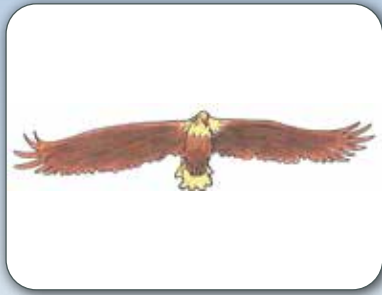
Sett kryss i riktig rute. Du finner svarene i heftet.

	Riktig	Galt
<i>D��lle betyr b��l.</i>		
<i>Buste betyr ryggsekk.</i>		
<i>Saejtie betyr sei.</i>		
<i>Mearoe betyr sj��.</i>		
<i>Guelie betyr gull.</i>		
<i>D��aske betyr steinbit.</i>		
<i>Siltie betyr sild.</i>		
<i>Feavroe betyr fj��ere.</i>		
<i>Voene betyr fjord.</i>		
<i>Vaerie betyr elv.</i>		

MEAROENLEDTIEH

SJØFUGLER

saeltehke
havørn

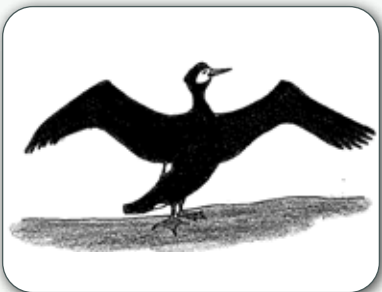
tjielle
tjeld

tjeehpesdearne
terne

gierkehtse
kongeor

skaadtje
skarv

kraeviesgaase
grågås

nåake
ærfugl

moevse
måke

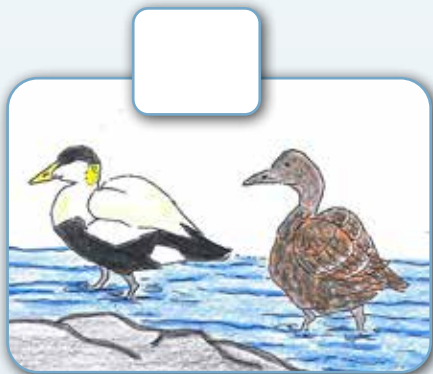
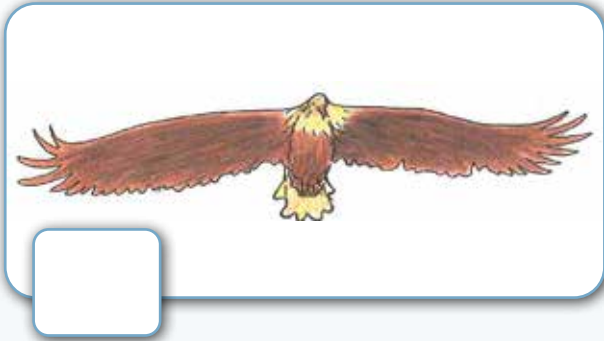

14. Mearoenledtieh

Sjøfugler

Tjælieh riektes låhkoem guvvide.

Skriv riktig tall til tegningene.

1. nååke

2. skaadtje

3. tjælie

4. tjæehpesdearne

5. kraeviesgaase

6. sæltehke

SKAALTJOEH

SKJELL

hierkienskaaltjoe
haneskjell

gaajhtsenskaaltjoe
blåskjell

govsenskaaltjoe
kuskjell

sirvenskaaltjoe
tallerkenskjell

bovtsenskaaltjoe
hjerteskjell

snurkenskaaltjoe
sandskjell

bienjenskaaltjoe
purpursnegle

gaahtoenskaaltjoe
strandsnegle

15. Skaaltjoe

Skjell

Skaaltjoej nomme daajrah? Biejh sievem riektes gávvan.

Vet du hva skjellene heter? Sett strek mellom tekst og bilde.

sirvenskaaltjoe

bienjskaaltjoe

govsenskaaltjoe

snurkenskaaltjoe

hierkienskaaltjoe

gaahtoenskaaltjoe

16. Saelhtiegaedtiebealesne

Ved sjøen

Mah daah? Tjaelieh baakojde.

Hva er dette? Skriv ordene.

1. saelhtie
vīnhtse
naevstie

2. guelie
skaaltjoeh
naevstie

3. tjohe
vaanhtsh
åeremevoesse

4. vīnhtse
voene
voesse

5. såarah
gierkie
dålle

6. skaaltjoe
guelie
ledtie

7. ålloeabpese
ålloeguapah
steeblegh

8. voene
feavroe
vaerie

17. Saelhtiegaedtiebealesne

Ved sjøen

Guvvedh göökte ledtieh, göökte guelieh jïh göökte skaaltjoeh.
Klaeredh jïh tjaelieh saemien jïh daaroen nommide.

Tegn to fugler, to fisker og to skjell. Fargelegg og skriv navnene på samisk og norsk.

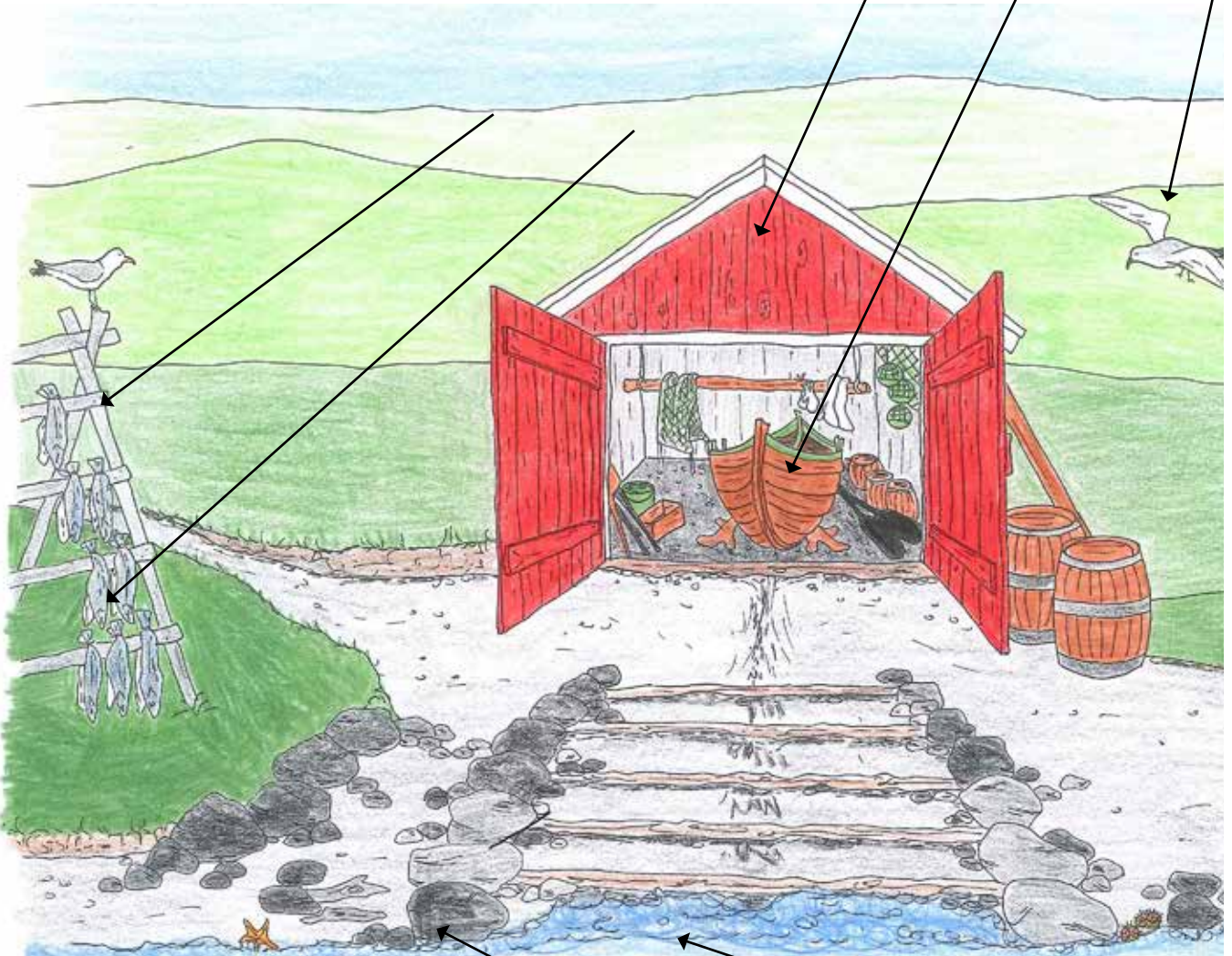

18. Naevstie saelhtiegaedtiebealesne

Naustet ved sjöen

Tjaelieh baakoeh riektes sæjjan.

Skriv ordene på riktig sted.

naevstie

ledtie

vinhtse

gueliesijhtie/jiellie

guelie

gierkie

mearoe

19. Saelhtiegaedtiebealesne

Ved sjøen

Lohkh jih klaeredh guvviem.

Les og fargelegg bildet.

Guvvesne ...

- rööpses naevstie
- kroenes kraesieh
- kraevies jih veelkes moevse
- rutjkes vïnhtse
- plaave tjohpe
- tjeehpes tjohpe
- viskes vaanhtsh
- kruana ålloeabpese
- plaave måvhkah
- kraevies gueliesijhtie/jiellie
- kraevies saejtieh

KLAERIEH

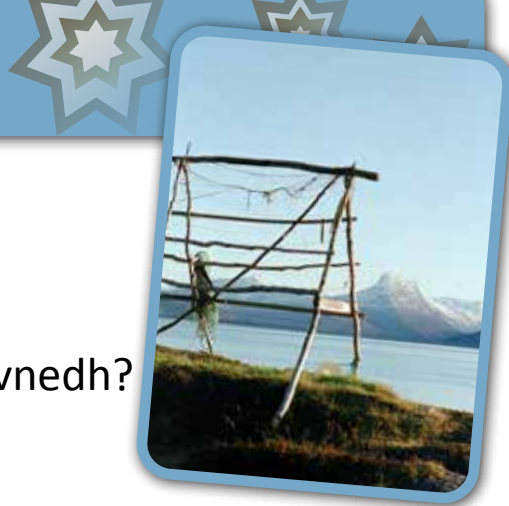
FARGER

Måjhtah klaeride?

Husker du fargene?

rööpses	kraevies
veelkes	rutjkes
plaave	tjeehpes
viskes	kruana/kroenes

kroenes = grønt om vekster

20. Saelhtiegaedtiebealesne

Ved sjøen

Maam maah tah saelhtiegaedtiebealesne gaavnedh?
Guvvedh jih klaeredh!

Hva kan du finne i fjæra? Tegn og fargelegg!

Large empty rounded rectangular box for drawing and coloring.

Dievhtieh baakoejgumie!

Fyll inn med ord!

Feavrosne Leah _____

21. Njaalmeldh laavenjasse

Muntlig øvelse

Ektesne barkedh.

Geehtedidie guktie gaajhkesch dovnesh åadtjoeh soptsestidh.

Jobb sammen. Pass på at alle får fortelle.

1. Feavrosne

I fjæra

Soptsesth mah saelhtiegaedtiebealesne.

Fortell hva som er i fjæra.

Mah saelhtiegaedtiebealesne?
Hva finnes i fjæra?

Saelhtiegaedtiebealesne leah ...
I fjæra er det ...

2. Mearoenguelieh

Saltvannsfisker

Soptsesth maam datne mearoengueliej bijre daajrah. Vuartesjh mearoenguelieguvviem 20.:dinie sæjrosne jis viehkiem daarpesjh.

Fortell hvilke saltvannsfisker du kjenner til. Bruk *mearoenguelieguvvie* på side 20 til hjelp hvis du trenger det.

Maam datne mearoengueliej
bijre daajrah?
Hva vet du om saltvannsfisker?

Manne maahtam ...
Jeg kan ...

22. Vaarjoeh

Klær

Saemien nommh daejtie vaarjojde daajrah?
Bïejh sievem rïektes gávvan.

Vet du hva klærne heter på samisk? Sett strek mellom ord og bilde.

tjohpe

steeblegh

ålloemávkhah

vaanhtsh

ålloeguapah

ebrietråajjoe

ålloeabpese

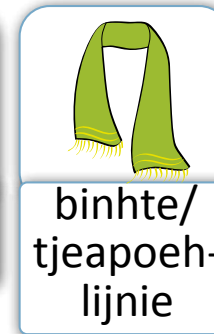

23. Mov vaarjoeh

Klærne mine

Gosse miehtjieskuvlese vuelkedh, dle bijve vaarjoeh daarpesjibie. Tjaelieh læstoem!

Når vi skal på uteskole, må vi ta med varme klær. Skriv en liste!

Soptsesth jïjtjedh læstoem bijre!

Fortell om lista di!

Mov lea viskes tjohpe mealtan.

Blank writing area with horizontal lines for a list.

24. Mearosne

På sjøen

a) Lohkh lohkemeboelhketjem.

Les teksten.

Piere, stoerevielle jïh åabpa edtjïeh daen biejjien mïnnedh gööledh.

Aehtjemes jeahta, tjoeverïeh eensï-laakan gåårvedïdh gosse mïnnedh gööledh.

Tjoeverïeh bijve vaarjoeh tsaekedh, jilhts tjæbpiess vearelde.

Tjoeverïeh aaj beapmoeh mealtan vaeltedh.

– Tsaakeme lidie ålloemåvhkide jïh ålloeabpesïdie? aehtjïe gïhtjïe.

– Nov amma leam tsaakeme, åabpa vaestede.

– Tjoeverïbie ålloeguapah, steeblegh, sjïehteles måvhkah jïh tråajjoeh tsaekedh, stoerevielle jeahta.

– Mïjjen Leah dovne tjohph jïh vaanhtsh voessen sisnie.

Tjïdtjïe orre vaanhtsh gaajhkesïdie gårreme, Piere jeahta.

– Hïjven! Idie dellïe gelmïeh, aehtjïe jeahta.

Mujhtïeh, vaeltïeh hïegkebeerkeme-tråajjoem mealtan!

– Nov, hævvi, vaaltam mealtan!

Piere jeahta. – Luste sjædta håagkodh.

Kaanne saejtiem jïh stoere dåaskem håagkodh?

b) Vaestedh gyhtjelasside.

Svar på spørsmålene.

1. Gïeh edtjïeh mïnnedh hagkodh?

- A) Birje, stoerevielle jïh åabpa
- X) Piere, aehtjïe jïh åabpa
- B) Piere, stoerevielle jïh åabpa

2. Maam tjoeverïeh tsaekedh?

- A) Ålloemåvhkah jïh åenehksissïesjåarhtoeh
- X) Ålloemåvhkah jïh ålloeabpesh
- B) Guapamåvhkah jïh sjåarhtoeh

3. Magkeres vaarjoeh voessen sisnie Leah?

Voessen sisnie Leah _____.

BAAKOEH

gåårvedïdh – å kle på seg

mearoen voerngese vuelkedh – å dra midt ut på sjøen

bijve – varm (om klær)

saht – sjøl om

gïhtjedh – å spørre

vaestïedïdh – å svare

gåårvedïdh – å kle på seg

sjïehteles – høvelig

gurredh – å strikke

gelmedh – å fryse

25. Vierph

Verb

a) Dievhtieh riektes baakoejgumie!

Sett inn ord!

1. Manne lyjhkem

_____.

2. Manne provhkem

_____.

3. Manne mahtam

_____.

BAAKOEH

- lâavthgâetesne âeredh – å sove i lavvo*
- goervem byöpmedidh – å spise pølse*
- kakaovem jovkedh – å drikke kakaove*
- dâllem biejedh – å lage bål*
- håagkodh – å fiske med fiskestang*
- stååkedidh – å leke*
- laavlodh – å synge*
- lâavthgâetieh tseegkedh – å sette opp lavvoer*

Manne lyjhkem håagkodh.
Jeg liker å fiske.

- Manne lyjhkem ... – Jeg liker ...
- Manne provhkem ... – Jeg pleier ...
- Manne mahtam ... – Jeg kan ...

b) Tjaelieh jïjtje raajesh.

Skriv setninger selv.

1. _____.

2. _____.

3. _____.

4. _____.

26. Maam miehtjieskuvlesne darjodh?

Hva gjør vi på uteskolen?

Biejh sievem riektes gávvan, jïh tjaelieh raajesh.

Sett strek til riktig bilde, og skriv setningene.

Mijjeh tseegkijibie

Mijjeh åeriejibie

Mijjeh biejjibie

Mijjeh háagkoejibie

Mijjeh stáåkedibie

Mijjeh byöpmedibie

1. _____.
2. _____.
3. _____.
4. _____.
5. _____.
6. _____.

27. Guvvieh

Bilder

Tjælieh raajesh guvvide.

Skriv setninger til bildene.

1 – akte

2 – göökte

3 – golme

4 – njieljie

5 – vijhte

6 – govhte

7 – tijhtje

8 – gaektsie

9 – uktsie

10 – luhkie

11 – luhkieakte

12 – luhkiegöökte

13 – luhkiegolme

14 – luhkienjieljie

15 – luhkievijhte

16 – luhkiegovhte

17 – luhkietijhtje

18 – luhkiegaektsie

19 – luhkieuktsie

20 – göökteluhkie

Lierh lãhkojde!
Lær tallene!

28. Låhkoeh 1–20

Tallene 1–20

Mijjeh ryöknijbie.

Vi regner.

19 + 1 = 20

9 + 3 = 12

15 - 3 = 12

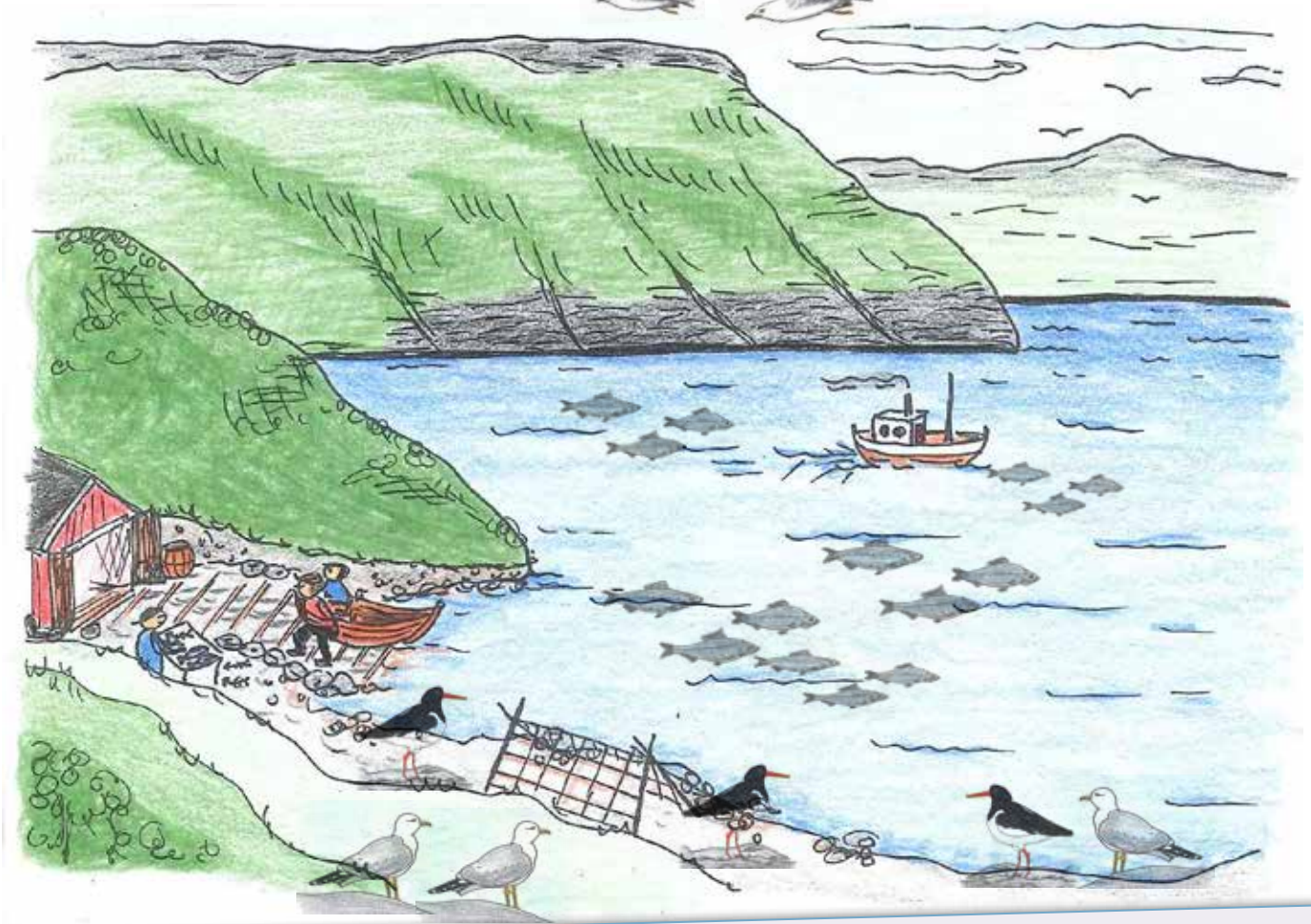
14 - 7 = 7

29. Låhkoeh 1–20

Tallene 1–20

Guvvesne leah ...

Man gellie?

Hvor mange?

1. Man gellie vīnhtsh guvvesne? _____
2. Man gellie gueliesijhtieh/jiellieh guvvesne? _____
3. Man gellie ledtieh guvvesne? _____
4. Man gellie naevstieh guvvesne? _____
5. Man gellie almetjh guvvesne? _____
6. Man gellie guelieh guvvesne? _____
7. Man gellie guelieh jīh ledtieh guvvesne? _____

30. Tjaleleme

Skriving

Manne lyjhkem ... – Jeg liker ...
 Manne provhkem ... – Jeg bruker ...
 Manne tjoeverem ... – Jeg må ...
 Mov lea/leah ... – Jeg har ...

Tjaelieh raajesem fierhten gávvan.

Skriv en setning til hver tegning.

Måjtah vâhkoebiejide?

Husker du ukedagene?

mâanta	– mandag
dæjsta	– tirsdag
gaskevâhkoe	– onsdag
duarsta	– torsdag
bearjadahke	– fredag
laavadahke	– lørdag
aejlege	– søndag

Mij biejjide daenbiejjien?

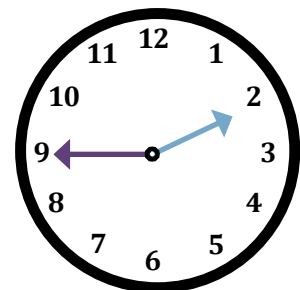
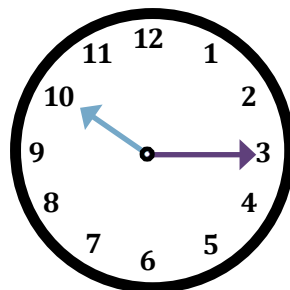
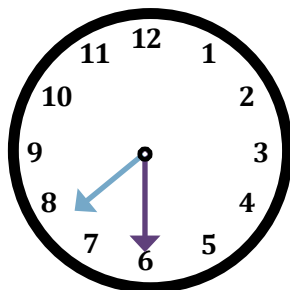
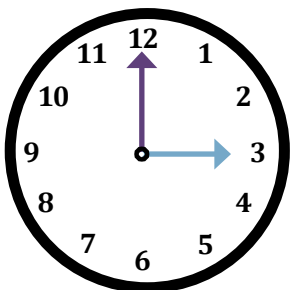
Mij biejjide jâåktan?

Mij biejjide jirreden?

Mennie mieresne tsâahka lea?
Hva er klokka?

Tsâahka

Klokka

Tsâahka lea ...

Tsâahka lea
biel ...

Tsâahka lea
njealjehts
bijjelen ...

Tsâahka lea
njealjehts
âvtelh ...

31. Miehtjeskuvlen tæjmoesoejkesje

Timeplanen på uteskolen

Dæjsta	Gaskevåhko	Duarsta
08.00: Mijjeh skuvlesne gaavnesjibie. 09.00: Vuelkiejibie. 11.00: Beapmoeh byöpmedibie. 12.00: Mijjeh låavthgætieh tseegkijibie. 13.00: Byöpmedibie. 14.00: Mijjeh saelhtiegaedtiebealese vaedtsiejibie.	09.00: Mijjeh aeredbeapmoem byöpmedibie. 10.00: Mijjeh saelhtiegaedtiebealesne. 13.00: Byöpmedibie. 14.00: Feavroen bijre vuashtallemem darjoejibie.	09.00: Mijjeh aeredbeapmoem byöpmedibie. 10.00: Mijjeh gætiebealam sjeakoejibie. 12.00: Skaaltjoeh ohtsedibie.
17.00: Gaskebiejhh-beapmoeh byöpmedibie.	17.00: Gaskebiejhh-beapmoeh byöpmedibie.	15.00: Gætide vuelkedh.
18.00: Soptesh lohkiijibie. 19.00: Stååkedibie. 20.00: Iehkedsbeapmoem byöpmedibie. 21.00: Åarajidh	18.00: Gaajhkh learohkh skuvlesne ektesne stååkedieh. 20.00: Iehkedsbeapmoem byöpmedibie. 21.00: Åarajidh 	

a) Oktegh barkedh:
Ohtsedh vaestiedassh tæjmoesoejkesjisnie.
Maam darjoejibie?

Individuelt arbeid: Finn svarene i timeplanen. Hva gjør vi?

- dæjstan tsåhka 13.00? _____
- dæjstan tsåhka 19.00? _____
- gaskevåhkoen tsåhka 10.00? _____
- gaskevåhkoen tsåhka 20.00? _____
- duarstan tsåhka 09.00? _____
- duarstan tsåhka 10.00? _____

b) Ektesne barkedh:

Vaestiedidie gyhtjelasside 47.:dinie sæjrosne.

Pararbeid: Jobb sammen to og to. Svar muntlig på spørsmålene på side 46.

32. Viedtjeplaerie

Veggavis

Mejtie miehtjieskuvlesne guvviedamme?

Dellie åadtjoejidie guvvieh veeljedh, viedtjeplaeriem darjodh.

Tjaelieh raajesh fierhten gåvvan.

Har dere tatt bilder på uteskolen? Nå kan dere velge ut bilder og lage veggavis.

Skriv setninger til hvert bilde.

33. Learohkh miehtjieskuvlesne

Elever på uteskolen

Månnoeh lyjhkoen
miehtjieskuvlesne jñh
saelhtiegaedtiebealesne
årrodh.

Mijjieh ektesne
stååkedibie.

Manne gueliem
håågkeme.

34. Mah guvvesne?

Hva finnes på bildet?

Ektesne barkedh.

Guvviem vuartasjidie vijhtedinie sæjrosne.

Maam maehtiejidie vielie guvvien bijre soptsestidh?

Jobb sammen. Se på bildet på side fem i heftet.

Hva kan dere nå fortelle om bildet?

Soptsesth mah guvvesne.
Fortell hva som er på bildet.

Guvvesne Leah ...
På bildet er det ...